

ความหมาย กระบวนทัศน์ และการออกแบบการวิจัย ทางรัฐประศาสนศาสตร์ Definition Paradigm and Research Design in Public Administration

อติยาพร ไชยฤทธิ์ (Atiyaphorn Chaiyarit)¹
อธิภัทร สินทรโก (Atipat Sintarako)²

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอองค์ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ที่สำคัญ 3 ประการ ประกอบด้วย ความหมายของการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ กระบวนทัศน์การวิจัย และการออกแบบการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ ผลการศึกษาพบว่า 1) การวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ เป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ความเข้าใจ ข้อเท็จจริง แสวงหาคำตอบ โดยอาจมีการทดสอบสมมติฐานหรือไม่ก็ได้ รวมถึงการพัฒนาคำตอบใหม่ที่เป็นระบบ ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ความเข้าใจ ข้อเท็จจริง คำตอบ ข้อสรุปความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ รวมถึงองค์ความรู้ใหม่ที่มีความถูกต้องและเชื่อถือได้ในประเด็นที่เกี่ยวกับการบริหารงานภาครัฐ การบริหารการปกครอง การบริหารจัดการสาธารณะ การปกครองภาครัฐหรือหน่วยงานของรัฐ รวมถึงศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับราชการและรัฐบาล 2) กระบวนทัศน์การวิจัย การวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์เกิดขึ้นและเติบโตภายใต้กระบวนทัศน์การวิจัยที่แตกต่างกัน และความแตกต่างของกระบวนทัศน์ดังกล่าวเกิดขึ้นจากปรัชญาพื้นฐานของการวิจัยที่แตกต่างกัน กล่าวคือ “แนวคิดปฏิฐานนิยม” เป็นรากฐานของการวิจัยเชิงปริมาณ และ “แนวคิดคัตค้าน

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนินทร์
Corresponding Author, e-mail: atiya2654@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนินทร์

ปฏิฐานนิยม” เป็นรากฐานของการวิจัยเชิงคุณภาพ การทำความเข้าใจกระบวนทัศน์ การวิจัยภายใต้ปรัชญาพื้นฐานของการวิจัยทำให้ผู้วิจัยเข้าใจความแตกต่างของการวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณทางรัฐประศาสนศาสตร์ได้อย่างชัดเจน และยังทำให้ผู้วิจัยเข้าใจรากฐานของความแตกต่างของการวิจัยทั้งสองประเภท ซึ่งจะนำไปสู่การออกแบบการวิจัยที่เหมาะสมกับคำถามการวิจัย และ 3) การออกแบบการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ จากปรัชญาพื้นฐานของการวิจัยทำให้การออกแบบการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ มีอยู่ด้วยกัน 3 รูปแบบ ประกอบด้วย 1) การออกแบบการวิจัยเชิงปริมาณ 2) การออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ และ 3) การออกแบบการวิจัยผสมวิธี การศึกษาองค์ความรู้พื้นฐานทั้งสามประการข้างต้นจะนำผู้วิจัยไปสู่การพัฒนาหัวข้อการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ที่เหมาะสม และสามารถตอบสนองต่อปรากฏการณ์ที่มีความสำคัญและมีผลต่อความเป็นไปในสังคมอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

คำสำคัญ: กระบวนทัศน์การวิจัย, การออกแบบการวิจัย, รัฐประศาสนศาสตร์

Abstract

This academic article aims to present the basic knowledge of research in Public Administration which consists of 3 main areas: definition of research in Public Administration, research paradigm and research design in Public Administration. The results of the study were found that 1) Public Administration research is the process of seeking knowledge, understanding facts, seeking answers, testing hypotheses, as well as developing of a new body of knowledge systematically with the goal of obtaining knowledge, understanding, facts, answers, conclusions, relationships of phenomena including new knowledge that is accurate and reliable on issues related to government administration public administration government or government agency including science related to government. 2) For research paradigm in Public Administration the researches arise and grow under different research

paradigms. Such paradigm difference arises from different fundamental philosophies of research. That is to say, “Positivism” is the foundation of quantitative research; whereas, “anti-positivism” is the foundation of qualitative research. Understanding the research paradigm under the basic philosophy of research enables the researchers to clearly understand the differences in qualitative research and quantitative research for Public Administration. It also allows the researchers to understand the differences in the two types of research. This will lead to research designs that are appropriate to the research questions. 3) For research design in Public Administration, there are three types of research designs in Public Administration according to the basic philosophy of research. It consists of 1) quantitative research design, 2) qualitative research design, and 3) mixed-methodology research design. It can be seen that the aforementioned three basic knowledge will lead the researchers to develop appropriate research topics in Public Administration and can respond effectively to phenomena that the researchers are interested in studying.

Keyword: paradigm, research design, Public Administration

1. บทนำ

การวิจัยเป็นวิธีการแสวงหาความรู้ความจริงของมนุษย์ กล่าวคือ การค้นหาคำตอบในสิ่งที่มนุษย์สงสัยจากสัญชาตญาณการเอาตัวรอด เพื่อให้ได้มาซึ่งการพัฒนาแนวทางการดำรงชีพที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของตนเองได้มากที่สุด เช่น ความต้องการความสะดวกสบาย ความปลอดภัย รวมไปถึงการเอาชนะภัยธรรมชาติ นอกจากนี้ยังเพื่อตอบสนองต่อสิ่งที่ตนเองอยากรู้จากปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่ได้สัมผัส รับรู้ โดยมีเป้าหมายสำคัญในการแสวงหาความรู้ความจริงอยู่ 3 ประการ คือ 1) เพื่ออธิบาย (Explain) เกี่ยวกับเรื่องราวปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น 2) เพื่อคาดคะเนหรือพยากรณ์ (Predict)

เกี่ยวกับเรื่องราวหรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นว่าจะเกิดขึ้นเมื่อใด และจะเกิดอย่างไร และ 3) เพื่อควบคุม (Control) การเกิดขึ้นของเรื่องราวหรือปรากฏการณ์ต่างๆ (ชไมพร กาญจนกิจสกุล, 2555, หน้า 1-2) โดยวิธีการแสวงหาความรู้ความจริงของมนุษย์นั้น พอที่จะแบ่งได้เพื่อทำความเข้าใจอยู่ด้วยกัน 4 วิธี คือ 1) การใช้ประสบการณ์ (Experience) 2) การใช้แหล่งความรู้ (Authority) 3) การใช้เหตุผล (Reasoning) และ 4) การทำวิจัย (Research) (ทิพย์สิริ กาญจนวาสี และศิริชัย กาญจนวาสี, 2559, หน้า 12-16) จะเห็นได้ว่าการวิจัยเป็นหนึ่งในวิวัฒนาการของมนุษย์ในการพัฒนาวิธีการแสวงหาความรู้ความจริงที่ช่วยให้มนุษย์ได้มาซึ่งคำตอบที่ตนเองสงสัยจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นรอบตัว เนื่องจากการวิจัยเป็นกระบวนการที่ใช้ทั้งประสบการณ์ แหล่งความรู้ และการใช้เหตุผล ร่วมกันเพื่อแสวงหาความรู้ ความจริง หรือสร้างองค์ความรู้ใหม่ โดยเน้นการใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งต้องอาศัยข้อมูลเชิงประจักษ์และหลักการตรวจสอบยืนยันความถูกต้อง (ทิพย์สิริ กาญจนวาสี และศิริชัย กาญจนวาสี, 2559, หน้า 18)

นับตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบันมีนักวิชาการจำนวนมากพยายามที่จะนำเสนอนิยามความหมายของการวิจัยเพื่อให้ผู้สนใจศึกษามีความเข้าใจความหมายของการวิจัยได้อย่างลึกซึ้งและสามารถเชื่อมโยงการแสดงควมหมายผ่านการฉายภาพการวิจัยให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้นการถ่ายทอดความหมายของการวิจัยจึงมีวิธีการและจุดมุ่งเน้นเพื่อให้ผู้วิจัยทำความเข้าใจในประเด็นที่แตกต่างกันแต่มีเป้าหมายร่วมกันคือให้ผู้วิจัยสามารถเข้าใจคำว่า การวิจัย ได้อย่างครอบคลุมในทุกมิติ หากจะพิจารณาความหมายของการวิจัยโดยละเอียดพบว่า นักวิชาการส่วนใหญ่นำเสนอความหมายของการวิจัยว่าการวิจัยเป็นกระบวนการที่เป็นระบบ (สุวิมล ตีรกานันท์, 2551; สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2555; สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2555; ทิพย์สิริ กาญจนวาสี และศิริชัย กาญจนวาสี, 2559; ศิริชัย กาญจนวาสี และคณะ, 2559; โชติ บดีรัฐ, 2561; ชไมพร กาญจนกิจสกุล, 2555; Shavelson, R.J., 1988; Kerlinger, 1973) ในการแสวงหาความรู้ ความเข้าใจ ข้อเท็จจริง แสวงหาคำตอบ การทดสอบสมมติฐาน รวมถึงการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ ความเข้าใจ ข้อเท็จจริง คำตอบ ข้อสรุปความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ รวมถึงองค์ความรู้ใหม่ที่มีความถูกต้องและเชื่อถือได้ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการให้นิยามความหมายของการวิจัยมีจุดมุ่งเน้นเพื่อให้ผู้วิจัยทำความเข้าใจอยู่ 3 ประการ คือ 1) การวิจัยเป็นกระบวนการที่เป็นระบบ 2) การวิจัยเป็นกระบวนการในการแสวงหา

ความรู้ ความเข้าใจ ข้อเท็จจริง แสวงหาคำตอบ การทดสอบสมมติฐาน รวมถึงการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ และ 3) การวิจัยมีเป้าหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ ความเข้าใจ ข้อเท็จจริง คำตอบ ข้อสรุปความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ รวมถึงองค์ความรู้ใหม่ที่มีความถูกต้อง (Validity) และเชื่อถือได้ (Reliability)

รัฐประศาสนศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยการบริหารงานภาครัฐ ครอบคลุมองค์ความรู้เกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ การบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น การบริหารทรัพยากรมนุษย์ ธรรมาภิบาล เป็นต้น การพัฒนาองค์ความรู้เหล่านี้มีความสำคัญต่อการบริหารงานภาครัฐ และระบบราชการ เนื่องจากองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการพัฒนาจะสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาองค์กรของรัฐ และบุคลากรภาครัฐ รวมถึงการประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติโดยรวม หนึ่งในวิธีการแสวงหาความรู้ความจริงที่จะได้มาซึ่งองค์ความรู้ใหม่นั้นก็คือการวิจัย ทำให้ความรู้พื้นฐานการวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นนั้นถือเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษารวบรวมข้อมูล การวิจัยและจะนำไปสู่การเชื่อมโยงความรู้การวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ อย่างไรก็ตามก่อนอื่นมีความจำเป็นต้องทำความเข้าใจก่อนว่าการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์เป็นพัฒนาการของการแสวงหาคำตอบและการแสวงหาคำตอบของมนุษย์ที่แยกย่อยออกมาจากการวิจัยทางสังคมศาสตร์ที่เป็นการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคนที่มีลักษณะเป็นบุคคลและ/หรือกลุ่มบุคคล โดยครอบคลุมประเด็นต่างๆ ได้แก่ สังคมวิทยา การศึกษา การปกครอง (รัฐศาสตร์) กฎหมาย และการบริหารธุรกิจ ซึ่งมีลักษณะการศึกษาที่สำคัญ 2 ลักษณะ คือ การศึกษาถึงความอยู่รอดหรือการดำรงอยู่ขององค์กรหรือกลุ่มบุคคลทางสังคม และการศึกษาถึงการเจริญเติบโตและการขยายตัวทางสังคม (สวีสล ดิรกันันท์, 2551, หน้า 6 – 9) โดยการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์เป็นการศึกษาที่แยกย่อยมาจากศาสตร์ทางสังคมศาสตร์ กล่าวคือ การปกครอง หรือรัฐศาสตร์ นั่นเอง โดยสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (Public Administration) เคยเป็นแขนงวิชาของวิชารัฐศาสตร์ (Political Science) ถึงแม้ภายหลังจะแยกตัวออกจากสาขาวิชารัฐศาสตร์แล้วแต่ก็ยังคงจัดอยู่ในกลุ่มวิชาทางสังคมศาสตร์ (Social Science) โดยสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์มีสถานภาพเป็นสหวิทยาการ (Interdisciplinary) ครอบคลุมเนื้อหาวิชาต่างๆ มากมาย (วรเดช จันทรศร, 2556, หน้า 13 – 23)

ดังนั้นบทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหมายของการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ กระบวนทัศน์การวิจัย และการออกแบบการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ เพื่อเป็นการวางรากฐานการศึกษาการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์สำหรับผู้วิจัยเพื่อนำไปสู่การพัฒนาหัวข้อการวิจัย และการออกแบบการวิจัยที่เหมาะสม และสามารถตอบสนองต่อปรากฏการณ์ที่สำคัญในสังคมอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่ออธิบายความหมาย และกระบวนทัศน์ของการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์
2. เพื่ออธิบายการออกแบบการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์

2. ความหมายของการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์

ก่อนการทำความเข้าใจความหมายของการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ ผู้วิจัยต้องเข้าใจก่อนว่าคำว่า “การวิจัย” ยังคงสะท้อนความหมายทั่วไป กล่าวคือ กระบวนการแสวงหาความรู้ ความเข้าใจ ข้อเท็จจริง แสวงหาคำตอบ การทดสอบสมมติฐาน รวมถึงการพัฒน่องค์ความรู้ใหม่ที่เป็นระบบ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ ความเข้าใจ ข้อเท็จจริง คำตอบ ข้อสรุปความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ รวมถึงองค์ความรู้ใหม่ที่มีความถูกต้องและเชื่อถือได้ เมื่อความหมายโดยทั่วไปของการวิจัยมาผนวกเข้ากับคำว่า “ทางรัฐประศาสนศาสตร์” จะเป็นการระบุสาขาวิชา (Field) ของศาสตร์ที่ทำการวิจัยเพื่อเจาะจง และกำหนดขอบเขตของประเด็นการวิจัยให้อยู่ภายใต้แก่นองค์ความรู้ของศาสตร์นั้นๆ คำว่า “รัฐประศาสนศาสตร์” (Public Administration) เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยการบริหารงานภาครัฐ หรืออาจเรียกเป็นอย่างอื่น เช่น การบริหารการปกครอง การบริหารจัดการสาธารณะ การปกครองภาครัฐหรือหน่วยงานของรัฐ หรือศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับราชการและรัฐบาล (Robert B. Denhardt, 1995, p.12; อิศระ สุวรรณบล, 2547, หน้า 6; วีระศักดิ์ เครือเทพ, 2548, หน้า 7) ในขณะที่เอกสารการสอนชุดวิชาขอบข่ายการศึกษาและวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ (2554, หน้า 6 – 7) ได้นิยามความหมายของการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ว่า การวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ คือ การศึกษาหาความรู้เพื่อให้พบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางการบริหารภาครัฐอย่างมีแบบแผนตามวิธีวิทยาศาสตร์ จากความหมายของการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ดังกล่าว อาจจะแยกลักษณะสำคัญของการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ได้ว่า

1) เป็นการศึกษาหาความรู้เพื่อให้พบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปรากฏการณ์ต่างๆ ของการบริหารในแง่ของการวิจัยพื้นฐานเพื่อสร้าง พัฒนาและพิสูจน์องค์ความรู้ และการวิจัยประยุกต์ เช่น การวิจัยเพื่อค้นหาปัญหาในหน่วยงานภาครัฐ การวิจัยประเมินผล โครงการพัฒนาต่างๆ

2) ปรากฏการณ์ที่ต้องการได้ข้อเท็จจริงเป็นปรากฏการณ์เกี่ยวกับการดำเนินการต่างๆ ของรัฐ เช่น พฤติกรรมการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการดำเนินการและพฤติกรรมดังกล่าว

3) การศึกษาหาความรู้นั้นต้องการทำอย่างมีแบบแผนอย่างวิธีการทางวิทยาศาสตร์ โดยต้องกระทำตามขั้นตอน ตั้งแต่การกำหนดปัญหาการวิจัย การออกแบบการวิจัย การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การจัดเตรียมและวางแผนการเก็บข้อมูล การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล การประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูลการสรุปผลและรายงานผล การวิจัย

ดังนั้น จึงสรุปความหมายของการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจว่า การวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ หมายถึง กระบวนการแสวงหาความรู้ ความเข้าใจ ข้อเท็จจริง แสวงหาคำตอบ การทดสอบสมมติฐาน รวมถึงการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ที่เป็นระบบ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ ความเข้าใจ ข้อเท็จจริง คำตอบ ข้อสรุปความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ รวมถึงองค์ความรู้ใหม่ที่มีความถูกต้องและเชื่อถือได้ ในประเด็นที่เกี่ยวกับการบริหารงานภาครัฐ การบริหารการปกครอง การบริหารจัดการสาธารณะ การปกครองภาครัฐหรือหน่วยงานของรัฐ รวมถึงศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับราชการและรัฐบาล

3. กระบวนทัศน์การวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2554, หน้า 39 – 43) ได้กล่าวถึง กระบวนทัศน์การวิจัยว่าหมายถึงโลกทัศน์ (World view) ที่ประกอบด้วยความเชื่อ (Belief) ทัศนคติ (Attitude) และพฤติกรรม (Behavior) ที่ต่อเนื่องจากความเชื่อและทัศนคติดังกล่าว กระบวนทัศน์การวิจัยที่แตกต่างกันเพราะมีความเชื่อว่าแนวทางของการวิจัยที่ตนเองจะใช้นั้นมีความเหมาะสมหรือดีกว่าแนวทางที่ตนไม่ได้นำมาใช้

นักวิจัยเชิงปริมาณ มีความเชื่อในรูปแบบของการวิจัยเชิงวิทยาศาสตร์ที่ข้อค้นพบนั้นต้องพิสูจน์ได้ด้วยข้อเท็จจริง (Fact) ที่ได้มาจากข้อมูลเชิงประจักษ์ (Empirical data) ที่เก็บรวบรวมมาโดยวิธีการหรือเครื่องมือ (แบบสอบถามหรือแบบสัมภาษณ์) ที่สามารถตรวจสอบความถูกต้อง (Validity) และความเชื่อถือได้ (Reliability) ซึ่งต้องเก็บข้อมูลจำนวนมาก (Large sample size) ให้เป็นตัวแทน (Representativeness) ของประชากรทั้งหมดที่ศึกษา ทั้งนี้ ผู้ที่ทำการวิจัยต้องมีเหตุผลในการจัดเก็บข้อมูลว่าจะต้องจัดเก็บตัวแปรใดบ้างที่มีความสำคัญในเรื่องนั้นซึ่งได้จากการทบทวนวรรณกรรมและทำการสังเคราะห์ความรู้ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมมาเป็นกรอบแนวคิด (Conceptual framework) ซึ่งประกอบด้วยแนวคิด (Concepts) หรือตัวแปร (Variables) และความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดหรือตัวแปรที่ผู้วิจัยต้องการพิสูจน์ว่าถูกต้องหรือไม่

ในการดำเนินการพิสูจน์ต้องมีการแปลงแนวคิดให้เป็นตัวแปรด้วยการสร้างมาตรวัดตัวแปรเหล่านั้นซึ่งต้องมีการให้คำนิยามนาม (Nominal definition) นิยามจริง (Real definitions) และนิยามปฏิบัติการ (Operational definitions) ในการสร้างมาตรวัดตัวแปรเหล่านั้นต้องมีการสร้างรายการและข้อความ/ข้อคำถามที่ใช้เก็บข้อมูลจากประชากรเป้าหมาย การสร้างมาตรวัดต้องทำให้ถูกต้องทั้งในด้านเนื้อหา (Content) ในด้านการสร้าง (Construct) และในด้านมีความเชื่อถือได้ (Reliability) จึงจะนำไปออกแบบเป็นแบบสอบถามหรือแบบสัมภาษณ์เพื่อไปใช้จัดเก็บข้อมูลจากประชากรเป้าหมาย เมื่อได้คำตอบมาแล้วต้องนำมาลงรหัส ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล แล้วทำการวิเคราะห์ด้วยเทคนิควิธีที่เป็นมาตรฐานสากลที่ทั่วโลกยอมรับนั่นคือด้วยวิธีการทางสถิติ ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ทางสถิติคือข้อค้นพบที่ได้จากการดำเนินการตามกระบวนการวิจัยที่ทุกขั้นตอนมีการกำหนดไว้แน่นอน ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องของทุกขั้นตอนของกระบวนการ ข้อค้นพบที่ได้โดยทั่วไปจึงมีความถูกต้อง เชื่อถือได้ และสามารถนำไปใช้ได้ทั่วไปกับประชากรที่เป็นเป้าหมายของการศึกษา

นักวิจัยเชิงคุณภาพ ไม่เห็นด้วยกับแนวทางวิธีดังกล่าวของนักวิจัยเชิงปริมาณ โดยเห็นว่าในการศึกษาใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ไม่ควรมีการกำหนดความคิดเป็นกรอบแนวความคิดไว้ล่วงหน้าเพื่อทดสอบสมมติฐาน (Hypotheses) แต่ควรศึกษาค้นหาความเป็นจริง (Reality) จากประชากรที่เป็นไปตามเป้าหมายของการศึกษาหรือจากการสัมภาษณ์เจาะลึกหรือการสังเกตให้นานพอจนมีความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริง

จนสามารถอธิบายได้ว่าอะไรคืออะไร และอะไรกับอะไรมีความสัมพันธ์กันอย่างไร จากนั้นจึงสรุปเป็นทฤษฎี หรือคำอธิบายในเรื่องนั้นได้

กระบวนการวิจัยของทั้งสองฝ่ายที่แตกต่างกันโดยสิ้นเชิงจึงส่งผลทำให้แนวคิดเกี่ยวกับการทำวิจัยทั้งสองประเภทแตกต่างกัน ซึ่งส่งผลต่อการแปลงแนวคิดและกระบวนการทำการวิจัยไปสู่ภาคปฏิบัติที่แตกต่างกันโดยสิ้นเชิง แต่ในขั้นตอนนี้จะยังไม่สรุปว่าแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพหรือแนวทางการวิจัยเชิงปริมาณแนวทางไหนดีกว่ากัน ความแตกต่างของกระบวนการขั้นต้นเกิดขึ้นจากปรัชญาพื้นฐานของการวิจัยซึ่งแยกได้เป็น 2 แนวคิด คือ แนวคิดปฏิฐานนิยม (Positivism) และแนวคิดคัดค้านปฏิฐานนิยม (Anti-Positivism) โดยแนวคิดปฏิฐานนิยมเป็นรากฐานของการวิจัยเชิงปริมาณ และแนวคิดคัดค้านปฏิฐานนิยมเป็นรากฐานของการวิจัยเชิงคุณภาพ (สุภางค์ จันทวนิช, 2552, หน้า 4 – 7; ชัยภรณ์ ฌอนศรีเดชชัย, 2561, หน้า 18) การต่อสู้กันระหว่างสองกระบวนการทัศน์ปรากฏในหนังสือและตำรา โดยนักวิชาการบางท่านแยกออกเป็น กระบวนทัศน์ปฏิฐานนิยม กับ กระบวนทัศน์ทางเลือก (Alternative paradigm) (ชาย โพธิสิตา, 2550, หน้า 66) นักวิชาการบางท่านแยกเป็นกระบวนทัศน์ปฏิฐานนิยม กับปรากฏการณ์นิยม (Phenomenology) (จันทร์แรม เรือนแป้น, 2561, หน้า 20) อย่างไรก็ตามแนวคิดคัดค้านปฏิฐานนิยมเป็นกลุ่มเดียวกันกับกระบวนทัศน์ทางเลือก และปรากฏการณ์นิยม โดยการแยกกระบวนทัศน์ออกเป็นสองฝั่ง ทำให้การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพเติบโตด้วยพื้นฐานความคิด ความเชื่อที่ต่างกัน แม้โดยพื้นฐานแล้วการวิจัยทั้งสองวิธีมีต้นกำเนิดจากธรรมชาติจากพื้นฐานการสังเกตความจริงที่เปลี่ยนแปลงไป ศาสตร์ของการวิจัยเชิงปริมาณซึ่งได้รับอิทธิพลจากแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ได้พัฒนาวิธีการแสวงหาความรู้จากความจริง ด้วยวิธีการที่วัดในเชิงตัวเลขได้อย่างเป็นรูปธรรม มีอิทธิพลในสาขาทางวิทยาศาสตร์ เช่น ชีววิทยา เคมี ฟิสิกส์ เป็นต้น ขณะที่การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการวิจัยที่เข้าถึงความจริงของผู้คน และสังคมโดยใช้พื้นฐานทางวัฒนธรรม และให้ความสำคัญกับข้อมูลด้านความรู้สึก โลกทัศน์ ความหมายและวัฒนธรรม เน้นการเข้าไปสัมผัสกับข้อมูลหรือปรากฏการณ์โดยตรง วิธีการจึงมุ่งไปที่การสังเกต การสัมภาษณ์เพื่อค้นหาความหมายที่ปรากฏอยู่เบื้องหลังคำพูดและการกระทำ ศาสตร์ของการวิจัยเชิงคุณภาพกลายมาเป็นทางเลือกการเข้าถึงความจริงในช่วงปี 1980 โดยไม่เน้นการใช้สถิติตัวเลขในการวิเคราะห์ข้อมูลและมุ่งที่จะกระตุ้นหรือก่อให้เกิดสมมติฐานและข้อสรุปใหม่ ๆ มากกว่าพิสูจน์สมมติฐานเดิมนี้คือ

ความแตกต่างของการวิจัยที่มีความเชื่อพื้นฐานต่างกัน (สุภางค์ จันทวานิช, 2552, หน้า 7; วรรณดี สุทธิณารการ, 2556, หน้า 180 – 181)

ภายใต้ความแตกต่างทางกระบวนทัศน์ระหว่างการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพที่มีปรัชญาพื้นฐานที่แตกต่างกันนั้น วรรณดี สุทธิณารการ (2556, หน้า 181 – 187) ได้นำเสนอความแตกต่างของการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพไว้อย่างน่าสนใจใน 12 ประเด็น กล่าวคือ 1. การวิจัยเชิงปริมาณเป็นการความรู้แบบนิรนัย (Deductive) ที่เชื่อมโยงไปสู่ความรู้แบบอุปนัย (Inductive) โดยใช้วิธีการทางสถิติ ส่วนงานวิจัยเชิงคุณภาพเป็นความรู้แบบอุปนัย โดยใช้กระบวนการทางภาษาในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย 2. การวิจัยเชิงปริมาณเน้นวัตถุวิสัย (Objective) ขณะที่การวิจัยเชิงคุณภาพนั้นเน้น อัตวิสัย (Subject) 3. การวิจัยเชิงปริมาณพยากรณ์พฤติกรรมมนุษย์ได้โดยใช้วิธีการทางสถิติ ขณะที่การวิจัยเชิงคุณภาพการพยากรณ์อนาคตเกิดขึ้นได้หากมีการศึกษาประวัติศาสตร์ที่เชื่อมโยงมาจนถึงปัจจุบัน 4. การวิจัยเชิงปริมาณมุ่งทดสอบสมมติฐานที่จำเพาะเจาะจงบนฐานทฤษฎี (Grand theory) ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพมุ่งสำรวจสภาพการณ์ทั้งทางกว้างและทางลึกเพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ที่มากขึ้น ซึ่งการค้นพบอาจนำไปสู่การพัฒนาทฤษฎีฐานรากขึ้น (Grounded theory) 5. การวิจัยเชิงปริมาณมุ่งการอธิบายบรรยาย หาความสัมพันธ์ไปจนถึงพยากรณ์จากข้อมูล ขณะที่การวิจัยเชิงคุณภาพมุ่งการสำรวจ ค้นหาความจริงในเชิงลึกเพื่อนำมาสู่การตีความเพื่ออธิบายความหมายของสิ่งที่ศึกษา 6. ในการวิจัยเชิงปริมาณเมื่อต้องการศึกษาภาพกว้าง นักวิจัยเชิงปริมาณใช้วิธีการสำรวจ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) ส่วนเมื่อต้องการศึกษาข้อมูลที่ซับซ้อน นักวิจัยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistic) ส่วนประเภทของการวิจัยเชิงคุณภาพปรากฏในหลากหลายรูปแบบ คือการวิจัยเชิงปรากฏการณ์นิยม (Phenomenology) การวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณา (Ethnography) การศึกษารายกรณี (Case study) การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ (Historical research) การวิจัยเพื่อพัฒนาทฤษฎีฐานราก (Grounded theory) 7. การวิจัยเชิงปริมาณเน้นการเก็บข้อมูลที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานการวัดเป็นตัวเลखโดยใช้เครื่องมือ เช่น แบบสอบถาม ส่วนการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การบันทึกภาคสนาม คำถามปลายเปิด ข้อมูลที่ได้มีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือ เช่น การตรวจสอบสามเส้า เป็นต้น 8. การวิจัยเชิงปริมาณมุ่งสุ่มกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้เป็นตัวแทนของประชากร แต่การวิจัย

เชิงคุณภาพไม่สามารถอ้างอิงไปสู่ประชากรได้ 9. การวิจัยเชิงปริมาณศึกษาพฤติกรรมของ
ผู้คนภายใต้เงื่อนไขที่จัดกระทำหรือควบคุมได้ ข้อมูลจึงมีลักษณะตัวแปรในเชิงสาเหตุ
และผล ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพศึกษาพฤติกรรมในสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ ลักษณะ
ข้อมูลเชิงคุณภาพได้จาก คำพูด ภาษา วิวาทะ เป็นต้น 10. การวิจัยเชิงปริมาณอธิบาย
ความสัมพันธ์ในเชิงสถิติ การวิจัยเชิงคุณภาพค้นหาแบบแผน หมวดหมู่ของเรื่อง โดยการ
วิเคราะห์ที่มีลักษณะเป็นองค์รวม 11. การวิจัยเชิงปริมาณสร้างข้อค้นพบที่มีข้อสรุปเชิง
ในทั่วไป สามารถอ้างอิงไปยังประชากรได้ ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพข้อค้นพบสามารถ
เป็นตัวแทนของคนในได้ (Insider) และ 12. การวิจัยเชิงปริมาณรายงานผลด้วยวิธีการ
ทางสถิติ ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพรายงานข้อมูลในลักษณะของเรื่องเล่าตามบริบทที่ศึกษา
และอ้างอิงจากคำพูดของผู้ให้ข้อมูล

ดังนั้น จากการศึกษากระบวนการทัศน์การวิจัยจะทำให้ผู้วิจัยเข้าใจรากฐานของ
การวิจัยซึ่งโดยทั่วไปนักวิชาการมักกำหนดการวิจัยเพื่อการอธิบายกระบวนการทัศน์โดยใช้เกณฑ์
การแบ่งประเภทการวิจัยไม่ว่าจะเป็นการแบ่งประเภทการวิจัยตามลักษณะข้อมูล
(สุวิมล ติรกันันท์, 2551; ชไมพร กาญจนกิจสกุล, 2555; ปกรณ์ ประจัญบาน, 2552;
จันทร์แรม เรือนแป้น, 2561) หรือการแบ่งประเภทการวิจัยตามปรัชญาพื้นฐานของการ
วิจัย (ไพฑูรย์ โพธิ์สว่าง, 2556) ไปจนถึงการแบ่งตามแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา (ชมัยภรณ์
ถนอมศรีเดชชัย, 2561) ที่ล้วนแล้วแต่แบ่งประเภทการวิจัยออกเป็น 2 ประเภท คือ
การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งการอธิบายความแตกต่างของการวิจัย
ทั้งสองประเภทภายใต้กระบวนการทัศน์ที่แตกต่างกันที่เกิดจากปรัชญาพื้นฐานของการวิจัย
มีเป้าหมายสำคัญเพื่อให้ผู้วิจัยเข้าใจระเบียบวิธีวิจัยที่แตกต่างของการวิจัยทั้งสองประเภท
ว่ามาจากสาเหตุใด และนำไปสู่การพัฒนาหัวข้อการวิจัย การออกแบบการวิจัย และ
การเลือกประเภทของการวิจัยที่ตอบสนองต่อปรากฏการณ์ที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาอย่างมี
ประสิทธิภาพ

สำหรับการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์กระบวนการทัศน์การวิจัยเชิงปริมาณเข้ามา
มีอิทธิพลต่อการออกแบบวิธีการแสวงหาความรู้ความจริงในทางรัฐประศาสนศาสตร์
เมื่อประมาณปลายทศวรรษที่ 1950 และต้นทศวรรษที่ 1960 ซึ่งเป็นผลมาจากการปฏิวัติ
ทางพฤติกรรมศาสตร์ทำให้นักรัฐประศาสนศาสตร์สนใจต่อ “การศึกษาเรื่องของพฤติกรรม
มนุษย์” มากขึ้นแทนการให้ความสำคัญต่อการศึกษารื่องของสถาบันทางการเมือง จนทำให้

วิชารัฐประศาสนศาสตร์กลายเป็น “สหวิทยาการ” (Interdisciplinary) ที่เริ่มให้ความสนใจศึกษาวิชาต่าง ๆ อาทิ สังคมวิทยา จิตวิทยา มานุษยวิทยา เป็นต้น รวมถึงนักรัฐประศาสนศาสตร์เริ่มรับเอาวิธีการศึกษาทางวิทยาศาสตร์เข้ามาใช้ในศาสตร์ของตน นั่นก็คือ เวลาทำการศึกษาก็จะเริ่มต้นด้วยการตั้งและทดสอบสมมติฐาน และหลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลก็จะวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการเชิงปริมาณ (Quantitative Method) ซึ่งเป็นวิธีการของแนวคิดปฏิฐานนิยม สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพเกิดขึ้นจากผลของการประชุมที่ Minnowbrook เมื่อปี ค.ศ. 1968 ทำให้นักวิชาการทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์หันมาใช้วิธีการตรงกันข้ามกับ “วิธีการทางวิทยาศาสตร์” ที่ตั้งอยู่บนรากฐานของแนวคิดปฏิฐานนิยม (สำนักประจักษ์นิยม) โดยแนวทางการศึกษาใหม่นี้เรียกว่า “แนวทางการศึกษาแบบทฤษฎีการกระทำ” ที่ตั้งอยู่บนรากฐานแนวคิดปรากฏการณ์นิยม ซึ่งอยู่ในกลุ่มคัดค้านปฏิฐานนิยม (จุมพล นิมพานิช, 2551, หน้า 73 – 76) นับเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของการใช้วิธีการแสวงหาความรู้จริงจากการวิจัยทั้งสองประเภทในทางรัฐประศาสนศาสตร์ที่จะนำไปสู่การออกแบบการวิจัยที่เหมาะสมกับปรากฏการณ์ต่าง ๆ ต่อไป

4. การออกแบบการวิจัย

การออกแบบการวิจัย เป็นการวางแผนกระบวนการดำเนินงานวิจัยอย่างมีศาสตร์และศิลป์ (science and art) เพื่อให้ได้รับผลการศึกษาวิจัยที่สามารถตอบโจทย์หรือปัญหาการวิจัยได้อย่างถูกต้องเชื่อถือได้และมีประสิทธิภาพ (ประหยัดเวลาและทรัพยากรการวิจัย) มากที่สุด เท่าที่นักวิจัยจะสามารถกระทำได้ในทางปฏิบัติจริง โดยคำนึงถึงธรรมชาติของโจทย์การวิจัยศักยภาพด้านการวิจัยของนักวิจัย ทรัพยากรที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งปัจจัยที่อยู่และไม่อยู่ภายใต้การควบคุมของนักวิจัยด้านอื่นๆ อันเป็นเงื่อนไขเกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัย ตามสาระในความหมายโดยนัยดังกล่าวนี้ ไม่ได้หมายความว่า การออกแบบการวิจัยจะช่วย “บอก” นักวิจัยอย่างชัดเจนว่าจะต้องทำ (หรือไม่ทำ) อะไรบ้าง แต่จะช่วย “เสนอแนะ” แนวทางให้แก่ นักวิจัยเกิดความมั่นใจว่าจะสามารถรวบรวมข้อมูลหลักฐานต่าง ๆ ได้สอดคล้องและตอบโจทย์การวิจัยได้อย่างถูกต้องและเชื่อถือได้ นั่นคือ การออกแบบการวิจัยมีความสำคัญต่อการช่วยลดโอกาสในการได้ข้อสรุปผลการศึกษาวิจัยที่ผิดพลาดคลาดเคลื่อนไปจากข้อมูลหลักฐานที่นักวิจัยรวบรวมมาได้ (องอาจ นัยพัฒน์, 2554, หน้า 13)

นอกจากนี้การออกแบบการวิจัยยังเป็นการกำหนดโครงสร้างหรือเค้าโครงของกิจกรรมที่ผู้วิจัยต้องกระทำเพื่อที่จะได้มาซึ่งข้อมูลจากประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างในอันที่จะตอบปัญหาการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ มีวัตถุประสงค์ และประหยัด ผลจากการออกแบบการวิจัย คือ ได้แบบ หรือแผนการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยใช้เป็นแผนปฏิบัติการวิจัย (เอกสารการสอนชุดวิชาขอบข่ายการศึกษาและวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์, 2554, หน้า 43) หากจะกล่าวถึงการออกแบบการวิจัยว่าเป็นการดำเนินการในส่วนใด ณรงค์ โพธิ์พฤกษานันท์ (2550, หน้า 109 – 110) ได้สรุปไว้ว่าการออกแบบการวิจัยเป็นการดำเนินการวิจัยอย่างเป็นระบบ และใช้ระเบียบวิธีการวิจัยให้เหมาะสม โดยมีองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ คือ 1) การดำเนินการวิจัย รวมถึงขั้นตอนการวิจัยว่าจะทำอะไร ที่ไหน อย่างไร เมื่อไร 2) การเลือกแบบแผนการวิจัย ควรจะเลือกแบบแผนการวิจัยอะไรจึงจะเหมาะสมกับวัตถุประสงค์การวิจัยและตัวแปร และ 3) ระเบียบวิธีวิจัย หมายความว่ารวมถึงการเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และวิธีการสุ่มตัวอย่าง เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีการเก็บ และการวิเคราะห์ข้อมูล การแปลผล และสรุปผล ตลอดจนการทำรายงานผลการวิจัยเป็นขั้นตอนสุดท้าย

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปการออกแบบการวิจัยเพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจว่า การออกแบบการวิจัย เป็นการวางแผนการวิจัยไว้ล่วงหน้า เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบของคำถามการวิจัยที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ในวัตถุประสงค์การวิจัย โดยผู้วิจัยจะต้องคำนึงถึงความถูกต้อง ความเหมาะสม ความน่าเชื่อถือ ความแม่นยำ มีวัตถุประสงค์ และความมีประสิทธิภาพ ซึ่งครอบคลุมกระบวนการต่าง ๆ ได้แก่ การกำหนดขั้นตอนการวิจัย การกำหนดพื้นที่ การเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (การเลือกกลุ่มเป้าหมายการวิจัย) การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง การสุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ไปจนถึงการนำเสนอผลการศึกษา

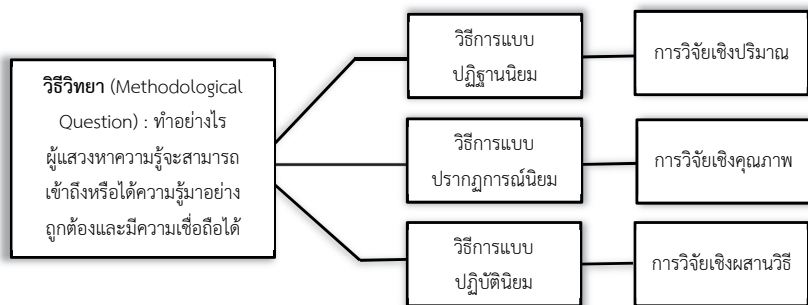
การออกแบบการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์เป็นการอธิบายการออกแบบการวิจัยอยู่ 3 ประเภท กล่าวคือ 1) การออกแบบการวิจัยเชิงปริมาณ 2) การออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ และ 3) การออกแบบการวิจัยผสมวิธี โดยประเภทการวิจัยทั้งสามประเภทนี้เป็นการจัดประเภทการวิจัยโดยใช้เกณฑ์ลักษณะของข้อมูลหรือการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างไรก็ตามเพื่อให้ผู้วิจัยเข้าใจรากฐานสำคัญของการวิจัยแต่ละประเภท ผู้วิจัยควรทราบถึงความแตกต่างทางกระบวนการค้นคว้าการวิจัยภายใต้ฐานคติเชิงปรัชญาของการวิจัยเชิงปริมาณ

การวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยผานววิธึ เพื่อนำไปสู่การออกแบบการวิจัยได้อย่างเหมาะสมกับคำถามการวิจัยของผู้วิจัย โดยความแตกต่างภายใต้กระบวนทัศน์การวิจัยของการวิจัยแต่ละประเภทได้อธิบายไว้แล้วในส่วนของเนื้อหากระบวนทัศน์การวิจัย

การอธิบายฐานคติเชิงปรัชญาของการวิจัยเพื่อเชื่อมโยงความแตกต่างของการวิจัยแต่ละประเภทนั้ ยังมีประเด็นที่น่าสนใจ กล่าวคือ การแสวงหาความรู้ความจรงึมีคำถามเชิงปรัชญาที่ผู้แสวงหาความรู้ต้องการหาคำตอบอยู่ 3 คำถามที่สำคัญ กล่าวคือ 1) ภาววิทยา (Ontological Question) เป็นการแสวงหาคำตอบจากคำถามที่ว่า อะไรคือรูปแบบและธรรมชาติของความจรงึ 2) ญาณวิทยา (Epistemological Question) เป็นการแสวงหาคำตอบจากคำถามที่ว่า อะไรคือธรรมชาติของความสัมพันธ์ระหว่างผู้แสวงหาความรู้ (The Knower) และความรู้ (The Known) และผู้แสวงหาความรู้จะรู้ได้อย่างไรว่าได้ล่งรู้หรือเข้าถึงความรู้แล้ว และ 3) วิธึวิทยา (Methodological Question) เป็นการแสวงหาคำตอบจากคำถามที่ว่า ทำอย่างไรผู้แสวงหาความรู้จะสามารถเข้าถึงหรือได้ความรู้มาอย่างถูกต้องและมีความเชื่อถือได้ (Guba & Lincoln, 1994, pp.109; Lincoln & Guba, 2000, pp. 168)

จากคำถามเชิงปรัชญาข้างต้นวิธึการแสวงหาคำตอบจากคำถามเชิงปรัชญาของวิธึวิทยา (Methodological Question) นั้นมีอยู่ด้วยกัน 3 วิธึ (ดังภาพที่ 1) คือ 1) การแสวงหาคำตอบโดยใช่วิธึการแบบปฏิฐานนิยม 2) การแสวงหาคำตอบโดยใช่วิธึการแบบปรากฏการณ์นิยม (คัดค้านปฏิฐานนิยม/ตีความ/สร้างสรรคันิยม) และ 3) การแสวงหาคำตอบโดยใช่วิธึการแบบปฏิบัตินิยม โดยวิธึการแสวงหาคำตอบดังกล่าวนำไปสู่การออกแบบการวิจัย (องอาจ นัยพัฒน์, 2554, หน้า 10) คือ

1. การแสวงหาคำตอบโดยใช่วิธึการแบบปฏิฐานนิยม เป็นวิธึการแสวงหาความรู้ความจรงึด้วยวิธึการวิจัยเชิงปริมาณ
2. การแสวงหาคำตอบโดยใช่วิธึการแบบปรากฏการณ์นิยม (คัดค้านปฏิฐานนิยม/ตีความ/สร้างสรรคันิยม) เป็นวิธึการแสวงหาความรู้ความจรงึด้วยวิธึการวิจัยเชิงคุณภาพ และ
3. การแสวงหาความรู้โดยใช่วิธึการแบบปฏิบัตินิยม เป็นวิธึการแสวงหาความรู้ความจรงึด้วยวิธึการผานววิธึระหว่างเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

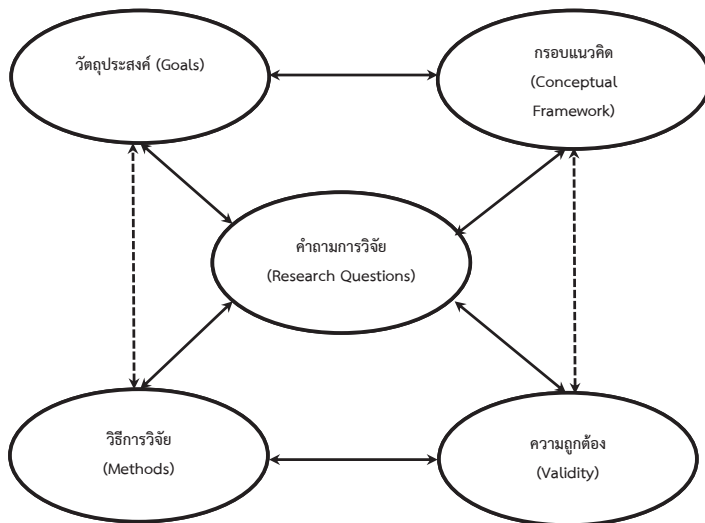
ภาพที่ 1 วิธีการแสวงหาคำตอบจากคำถามเชิงวิธีวิทยา (Methodological Question)
ที่มา: สรุปกองอาจ นัยพัฒน์ (2554, หน้า 14 – 15)

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นทำให้มีวิธีการออกแบบการวิจัยอยู่ด้วยกัน 3 ประเภท กล่าวคือ การออกแบบการวิจัยเชิงปริมาณ การออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ และการออกแบบการวิจัยเชิงผสมวิธี ซึ่งมีนักวิชาการต่างประเทศที่ได้แบ่งประเภทการออกแบบการวิจัยออกเป็น 3 ประเภทเช่นเดียวกัน ได้แก่ Creswell (2005); Gall, M., Gall, J. & Borg (2003); Johnson & Christensen (2004); McMillan & Wergin (2005); McMillan & Schumacher (2000) เป็นต้น ซึ่งการออกแบบการวิจัยทั้ง 3 ประเภทนี้ กองอาจ นัยพัฒน์ (2554, หน้า 14 – 15) ได้อธิบายไว้อย่างน่าสนใจดังนี้

1. การออกแบบการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการออกแบบการวิจัยที่มีลำดับขั้นตอนค่อนข้างเข้มงวดตายตัว โดยมุ่งเน้นรวบรวมข้อมูลหลักฐานเชิงปริมาณ โดยอาศัยการวัดค่าตัวแปรต่าง ๆ จากตัวอย่าง (sample) ที่สุ่มมาจากประชากรเป้าหมาย (target population) แทนปรากฏการณ์ที่นักวิจัยสนใจแสวงหาความรู้ความจริง ให้ออกมาอยู่ในรูปตัวเลขที่สามารถเจนนับได้ (quantitative measures) แล้วจึงวิเคราะห์ข้อมูลหลักฐานเชิงปริมาณที่รวบรวมได้นี้ด้วยวิธีการทางสถิติ เพื่อสืบค้นหาข้อสรุปผลของการศึกษาวิจัยสำหรับใช้ตอบคำถาม หรือทดสอบสมมุติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ล่วงหน้าด้วยตรรกะการคิดแบบนิรนัยได้อย่างถูกต้อง เทียงตรง เชื่อมั่นได้ และเป็นปรนัย

2. การออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการออกแบบการศึกษาวิจัยที่มีลักษณะยืดหยุ่นรวมทั้งเป็นพลวัต มีการปรับเปลี่ยนได้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ในระหว่างการวิจัย โดยมีจุดมุ่งเน้นเพื่อทำความเข้าใจ การตีความ และการให้ความหมายปรากฏการณ์ใด ๆ ที่นักวิจัยต้องการแสวงหาความรู้ความจริง โดยผ่านทางข้อมูลหลักฐานเชิงคุณภาพหรือที่ไม่อยู่ในรูปตัวเลข เช่น ข้อความ ภาพ หรือสัญลักษณ์ ที่สะท้อนทัศนะหรือมุมมองของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลผู้เกี่ยวข้องกับการปรากฏการณ์นั้น แล้วนักวิจัยจึงวิเคราะห์และตีความ/สรุปรวบรวมขึ้นเป็นข้อสรุปผลของการวิจัยด้วยตรรกะการให้เหตุผลแบบอุปนัยจากข้อมูลหลักฐานที่รวบรวมได้ เพื่อตอบคำถามการวิจัยได้อย่างถูกต้องเชื่อถือได้ เป็นที่เข้าใจได้ และสมเหตุสมผล

ในขณะที่ Maxwell (2013, pp.4 – 5) ได้อธิบายความยืดหยุ่นของการออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพผ่านองค์ประกอบการวิจัย (ดังภาพที่ 2) ที่อธิบายปฏิสัมพันธ์ของการออกแบบการวิจัย ทั้ง 5 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1) วัตถุประสงค์การวิจัย 2) กรอบแนวคิดการวิจัย 3) คำถามการวิจัย 4) วิธีการวิจัย และ 5) ความถูกต้องของการวิจัย ว่าองค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบในการออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันทั้งนี้ การทำวิจัยเชิงคุณภาพไม่จำเป็นต้องเริ่มต้นจากคำถามการวิจัยหรือนำคำถามการวิจัยไปควบคุมองค์ประกอบอื่น ๆ ผู้วิจัยสามารถเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์ หรือกรอบแนวคิดการวิจัยในระหว่างการทำวิจัยก็ได้ ในขณะที่ปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ จะส่งผลต่อองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งก็ได้ ซึ่งจะมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือการขยายขอบเขตการวิจัยใหม่ การอธิบายในส่วนนี้ Maxwell (2013) พยายามสะท้อนให้เห็นถึงความยืดหยุ่นของการออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งมีความแตกต่างอย่างมากกับการออกแบบการวิจัยเชิงปริมาณ

ภาพที่ 2 รูปแบบปฏิสัมพันธ์ของการออกแบบการวิจัย

ที่มา: Joseph A. Maxwell, 2013, p. 5

นอกจากนี้ จุ่มพล หนีมพานิช (2551, หน้า 212 – 216) ได้อธิบายการออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพในทางรัฐประศาสนศาสตร์ ว่าเป็นการวางแผนเพื่อกำหนดแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายของข้อมูล โดยเน้นไปที่ความสัมพันธ์หรือปฏิสัมพันธ์เชิงการบริหารในสังคมการเมืองได้สังคมการเมืองหนึ่ง หรือในองค์กรหรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในสภาพการณ์ที่เป็นอยู่จริง โดยสามารถแบ่งประเภทการวิจัยเชิงคุณภาพทางรัฐประศาสนศาสตร์ไว้ 4 ประเภท ได้แก่ การออกแบบการวิจัยกรณีศึกษา การออกแบบการวิจัยเชิงพรรณนา การออกแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติ และการออกแบบการวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณา

3. การออกแบบการวิจัยเชิงผสมวิธี เป็นการออกแบบการวิจัยที่ผสมผสานวิธีการรวบรวมและวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเข้าด้วยกัน ทั้งที่เกิดขึ้นภายในขั้นตอน (Within-stage mixed design) หรือตามแนวขวางระหว่างขั้นตอนต่าง ๆ (across-stage mixed design) ในการศึกษาวิจัยเรื่องใดเรื่องหนึ่งในกระบวนการผสมผสานวิธีการทั้งสองนี้ นักวิจัยจะต้องใช้ดุลยพินิจอย่างมีวิจารณญาณ

ตัดสินใจที่สำคัญอย่างน้อย 3 ประการ ในการเลือกกลยุทธ์ในการผสมผสานวิธีการวิจัย 2 รูปแบบ คือ การให้ลำดับความสำคัญ (priority) ลำดับเวลา (sequence) และขั้นตอนผสมผสานหรือบูรณาการ (stages of mix or integration) ในการนำข้อมูลหลักฐานการวิจัยแต่ละรูปแบบมาใช้ เพื่อสืบค้นหาและ/หรือสรรค์สร้างข้อสรุปผลการศึกษาวิจัยตอบคำถามการวิจัยที่สนใจใคร่รู้ได้อย่างถูกต้องเที่ยงตรง เป็นที่เข้าใจได้ชัดเจน เชื่อถือได้ และสมเหตุสมผล

สำหรับประเด็นการโต้แย้งทางวิชาการที่ว่าวิธีการเชิงปริมาณ วิธีการเชิงคุณภาพ หรือวิธีการผสมผสานทั้งสองวิธี วิธีการใดมีความถูกต้องเหมาะสมสำหรับนำไปใช้ในการออกแบบกระบวนการแสวงหาความรู้ความจริงมากกว่ากัน จึงไม่อาจตอบได้อย่างแน่นอนตายตัวในทุกกรณี จึงไม่มีประโยชน์อะไรที่จะโต้แย้ง ถกเถียง หรือทำสงครามทางแนวคิดความเชื่อที่มีรากฐานมาจากการยึดถือกระบวนทัศน์แตกต่างกัน (paradigm wars) ของนักวิจัยแต่ละคนในวิถีทางที่ไม่สร้างสรรค์ ในทางตรงกันข้าม การมีความเข้าใจแนวคิดความเชื่อพื้นฐานของแต่ละกระบวนทัศน์อย่างลึกซึ้ง เพื่อให้เกิดการตระหนักถึงข้อดีและข้อจำกัดของฐานคติแต่ละกระบวนทัศน์ แล้วใช้ดุลยพินิจเลือกวิธีการหรือการออกแบบการวิจัยโดยใช้รูปแบบใดรูปแบบหนึ่งบนฐานคติเชิงปรัชญาของกระบวนทัศน์ในกระบวนทัศน์หนึ่ง และหรือบูรณาการผสานระเบียบวิธีการทั้งสองเข้าด้วยกัน เพื่อให้สามารถใช้ได้อย่างสอดคล้องกับธรรมชาติของประเด็นคำถามหรือโจทย์การวิจัยที่ต้องการค้นหาคำตอบ และจุดมุ่งหมายของการวิจัย รวมทั้งเหมาะสมกับบริบทของการศึกษาวิจัย (องอาจ นัยพัฒน์, 2554, หน้า 10) รวมไปถึงเพื่อให้การแสวงหาความรู้ความจริง สามารถตอบคำถามของปัญหาการวิจัยได้อย่างถูกต้องแม่นยำและมีความน่าเชื่อถือ

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าผู้วิจัยควรให้ความสำคัญกับการออกแบบการวิจัย เพื่อให้การแสวงหาคำตอบจากคำถามการวิจัยของผู้วิจัยมีความน่าเชื่อถือ และได้คำตอบที่ถูกต้อง โดยการเลือกวิธีการดำเนินการวิจัยที่เหมาะสมสอดคล้องกับปรากฏการณ์ที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา ซึ่งการออกแบบการวิจัยก็คือ การเลือกวิธีการดำเนินการวิจัย ซึ่งจะประกอบไปด้วย การกำหนดขั้นตอนการวิจัย การกำหนดพื้นที่ การเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (การเลือกกลุ่มเป้าหมายการวิจัย) การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง การสุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล เชื่อมโยงไปจนถึงการนำเสนอผลการศึกษา

สำหรับวิธีการดำเนินการวิจัยเชิงผานวิธีนั้น เมื่อผู้วิจัยทราบวิธีการดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ และวิธีการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพแล้ว การดำเนินการวิจัยเชิงผานวิธีไม่ว่าจะเป็นการผานแบบผานสองส่วนเท่าเทียมกัน การผานเด่นที่การวิจัยเชิงปริมาณ การผานเด่นที่การวิจัยเชิงคุณภาพ หรือการผานแบบผานตามความซับซ้อนของโครงการวิจัย ผู้วิจัยก็จะสามารถดำเนินการออกแบบได้ตามความเหมาะสมกับคำถามการวิจัย เนื่องจากผู้วิจัยมีความรู้พื้นฐานทั้งวิธีการดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณและวิธีการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพตามที่ได้อธิบายไปแล้วในเบื้องต้น

5. สรุป

ความรู้พื้นฐานการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์อันประกอบด้วยความหมายของการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ กระบวนทัศน์การวิจัย และการออกแบบการวิจัย เป็นองค์ความรู้ที่มีความสำคัญต่อผู้วิจัยในฐานะเป็นรากฐานของการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ที่ลึกซึ้ง และมองภาพกระบวนการวิจัยที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างมีระบบ เนื่องจากการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์เป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ ความเข้าใจ ข้อเท็จจริง แสวงหาคำตอบ โดยอาจมีการทดสอบสมมติฐานหรือไม่ก็ได้ รวมถึงการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ที่เป็นระบบ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ความเข้าใจ ข้อเท็จจริง คำตอบ ข้อสรุปความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ รวมถึงองค์ความรู้ใหม่ที่มีความถูกต้องและเชื่อถือได้ ในประเด็นที่เกี่ยวกับการบริหารงานภาครัฐ การบริหารการปกครอง การบริหารจัดการสาธารณะ การปกครองภาครัฐหรือหน่วยงานของรัฐ รวมถึงศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับราชการและรัฐบาล การศึกษาความหมายของการวิจัย จะช่วยให้ผู้วิจัยเข้าใจขอบข่ายของการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประเด็นใดในทางสังคม สำหรับองค์ความรู้ กระบวนทัศน์การวิจัย จะทำให้ผู้วิจัยเข้าใจการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ว่าเกิดขึ้นและเติบโตภายใต้กระบวนทัศน์การวิจัยที่แตกต่างกัน และความแตกต่างของกระบวนทัศน์ดังกล่าวเกิดขึ้นจากปรัชญาพื้นฐานของการวิจัยที่แตกต่างกัน กล่าวคือ แนวคิดปฏิฐานนิยมเป็นรากฐานของการวิจัยเชิงปริมาณ และแนวคิดคัดค้านปฏิฐานนิยมเป็นรากฐานของการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการทำความเข้าใจกระบวนทัศน์การวิจัยภายใต้ปรัชญาพื้นฐานของการวิจัยทำให้ผู้วิจัยเข้าใจความแตกต่าง

ของการวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณได้อย่างชัดเจน ซึ่งจะนำไปสู่การออกแบบการวิจัยที่เหมาะสมกับคำถามการวิจัย และ องค์ความรู้สุดท้ายคือ การออกแบบการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ ประกอบด้วย 1) การออกแบบการวิจัยเชิงปริมาณ 2) การออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ และ 3) การออกแบบการวิจัยผสมวิธี ที่แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของระเบียบวิธีวิจัยแต่ละประเภทจากอิทธิพลของกระบวนทัศน์การวิจัยได้อย่างชัดเจน เช่น หากผู้วิจัยเลือกออกแบบการวิจัยเชิงปริมาณ แสดงให้เห็นว่าผลการศึกษาการวิจัยดังกล่าวจะนำเสนอออกมาในรูปแบบของตัวเลขวิธีการทางสถิติ และหากผู้วิจัยเลือกออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ แสดงให้เห็นว่าผลการศึกษาจะนำเสนอออกมาในรูปแบบของการพรรณนาความ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าองค์ความรู้พื้นฐานทั้งสามประการข้างต้นจะนำผู้วิจัยไปสู่การพัฒนาหัวข้อการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ที่เหมาะสม และสามารถตอบสนองต่อปรากฏการณ์ที่ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

6. บทวิเคราะห์

การวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ เป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ ความเข้าใจ ข้อเท็จจริง แสวงหาคำตอบ โดยอาจมีการทดสอบสมมติฐานหรือไม่ก็ได้ รวมถึงการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ที่เป็นระบบ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ ความเข้าใจ ข้อเท็จจริง คำตอบ ข้อสรุปความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ รวมถึงองค์ความรู้ใหม่ที่มีความถูกต้องและเชื่อถือได้ ในประเด็นที่เกี่ยวกับการบริหารงานภาครัฐ การบริหารการปกครอง การบริหารจัดการสาธารณะ การปกครองภาครัฐหรือหน่วยงานของรัฐ รวมถึงศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับราชการและรัฐบาล โดยการแบ่งประเภทวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ออกเป็น การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพเกิดขึ้นจากปรัชญาพื้นฐานของการวิจัยที่แตกต่างกัน กล่าวคือ การวิจัยเชิงปริมาณอยู่ภายใต้แนวคิดปฏิฐานนิยม และการวิจัยเชิงคุณภาพอยู่ภายใต้แนวคิดคัดค้านปฏิฐานนิยม ส่งผลให้การออกแบบการวิจัยที่เหมาะสมกับคำถามการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ มีอยู่ด้วยกัน 3 รูปแบบ กล่าวคือ 1) การออกแบบการวิจัยเชิงปริมาณ 2) การออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ และ 3) การออกแบบการวิจัยผสมวิธี ซึ่งมีอิทธิพลต่อการพัฒนาหัวข้อการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ และการออกแบบการวิจัยที่เหมาะสมต่อประเด็นที่ทำการวิจัย อีกทั้งยังส่งผลให้ผู้วิจัยสามารถกำหนดระเบียบวิธีวิจัยที่สามารถตอบสนองต่อปรากฏการณ์ที่ผู้วิจัยเลือกศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

7. เอกสารอ้างอิง

- จันทร์แรม เรือนแป้น. (2561). **ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Research Methodology in Social Science)**. กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.
- จุมพล หนิมพานิช. (2551). **การวิจัยเชิงคุณภาพในทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์** พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยภรณ์ ถนอมศรีเดชชัย. (2561). **ระเบียบวิธีวิจัย กระบวนการ เทคนิคสำหรับการวิจัยทางการบริหารจัดการภาครัฐ**. กรุงเทพฯ: โพธิ์เพชร ก้าวใหม่.
- ชไมพร กาญจนกิจสกุล. (2555). **ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์**. ตาก: โปรเจ็คท์ ไฟฟ์-โฟว์.
- ชาย โพธิ์สิตา. (2550). **ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง.
- โชติ บดีรัฐ. (2561). **วิธีวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์เบื้องต้น**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรงค์ โพธิ์ฤกษ์. (2550). **ระเบียบวิธีวิจัย**. กรุงเทพฯ: เอ็กซเปอร์เน็ท.
- ทิพย์สิริ กาญจนวาสี และศิริชัย กาญจนวาสี. (2559). **วิธีวิทยาการวิจัย: Research Methodology**. กรุงเทพฯ: ทริบิการพิมพ์และตรายาง.
- ปกรณ์ ประจัญบาน. (2552). **ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Research Methodology in Social Science)**. พิษณุโลก: รัตนสุวรรณการพิมพ์.
- ไพฑูริย์ โพธิ์สว่าง. (2556). **การทำวิจัยทางสังคมศาสตร์ : หลักการ วิธีปฏิบัติ สถิติ และคอมพิวเตอร์**. ชลบุรี: come in.
- วรรณดี สุทธิธารการ. (2556). **การวิจัยเชิงคุณภาพ: การวิจัยในกระบวนการค้นพบทางเลือก**. กรุงเทพฯ: สยามปริทัศน์.
- วิระศักดิ์ เครือเทพ. (2548). **คุณภาพแห่งรัฐ กระบวนทัศน์แห่งการศึกษา รัฐประศาสนศาสตร์**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริชัย กาญจนวาสี และคณะ. (2559). **การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุชาติ ประสิทธิรัฐสินธุ์. (2554). **วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพยุคใหม่** (กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดสามลดดา).

- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2555). **ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์** (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดสามลดา.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2552). **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ** (พิมพ์ครั้งที่ 17). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุพงษ์ โสธนะเสถียร. (2555). **หลักและทฤษฎีการวิจัยทางสังคมศาสตร์**. กรุงเทพฯ: ระเบียบทอง.
- สุวิมล ตีรกานันท์. (2551). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ** (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- องอาจ นัยพัฒน์. (2554). **การออกแบบการวิจัย: วิธีเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ และ ผสมผสานวิธี (Research Design: Quantitative, Qualitative, and Mixed Methods Approaches)** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อิสระ สุวรรณบล. (2547). **การพัฒนาระบบบริหารภาครัฐ**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เอกสารการสอนชุดวิชาขอขบ่าการศึกษาและวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์. (2554). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- Creswell, J. W. (2005). **Educational research: Planning, conducting, and evaluating qualitative and quantitative research** (2nd ed.). Upper Saddle River, NJ: Pearson-Merrill Prentice Hall.
- Gall, M.D., Gall, J.P., & Borg, W.R. (2003). **Educational research: Introduction** (7th ed.). Boston, MA: Allyn and Bacon.
- Guba, E.G., & Lincoln, Y.S. (1994). **Competing paradigms in qualitative research**. In N.K. Denzin & Y.S. Lincoln (Eds.), *Handbook of qualitative research*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Johnson, R.B., & Christensen, L. (2004). **Educational research: Quantitative, Qualitative, and Mixed approaches** (2nd ed.). Boston, MA: Allyn and Bacon.
- Kerlinger, F.N. (1973). **Foundations of Behavioral Research**. New York: Rinehart and Winston, Inc., 1973.

- Lincoln, Y.S., & Guba, E.G. (2000). **Paradigmatic controversies, contradictions and emerging confluences**, In N.K. Denzin & Y.S. Lincoln (Eds.), *Handbook of qualitative research* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Maxwell, J. Alex. (2013). **Qualitative research design: an interactive approach**. Thousand Oaks, Calif: Sage.
- McMillan, J.H. & Schumacher, S. (2000). **Research in education: A conceptual Introduction** (5th ed.). New York: Longman.
- McMillan, J.H. & Wergin. (2005). **Understanding and evaluating educational research** (3rd ed.). Upper Saddle River, NJ: Merrill Prentice Hall.
- Robert B. Denhardt. (1995). **Public Administration: An Action Orientation**. Boston: Wad wort Publishing Company.
- Shavelson, R.J. (1988). **Statistical Reasoning for the Behavioral Sciences**. Boston: Allyn and Bacon, Inc.